

МАЧУЛЯНСЬКА Д.С.
ст. гр. ОАБ-41

АНАЛІЗ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА

Однією з дискусійних тем в обліку є нематеріальні активи. Їх сутність залежить від потреб управління, аналізу та галузей особливостей діяльності підприємства. Основними ознаками, на основі яких відбувається їх ідентифікація є: відсутність матеріально-речової форми; використання протягом тривалого періоду часу; реальна участь діяльності підприємства через застосування інших засобів та предметів; можливість отримати високих прибутків, розмір яких неможливо оцінити достовірно при первісному визнанні таких активів.

В сьогоденні нематеріальні є з необмеженим потенціалом, тому що вони включають певні права, що відносяться до майна організації. Зважаючи на відносно нетривалий досвід бухгалтерського обліку нематеріальних активів в Україні та його недосконале методичне забезпечення, на сьогодні у даній площині ряд проблемних моментів, основними шляхами вирішення яких може стати врахування зарубіжного досвіду обліку даних активів [6].

Найкраще сутність тієї чи іншої економічної категорії допомагає розкрити її видова класифікація та характеристика розмаїття функцій, які вона виконує в господарському обігу й суспільстві. На сьогодні що у вітчизняній, що іноземній науковій та науково-методичній літературі можна зустріти різні пропозиції щодо класифікації нематеріальних активів підприємства.

Методологія обліку нематеріальних активів не відповідає вимогам економіки та темпам її розвитку. А питання відображення в системі бухгалтерського обліку втрати вартості таких активів не втрачає своєї актуальності. Така ситуація безпосередньо пов'язана з амортизаційною політикою підприємства, оскільки, незважаючи на явні елементи умовності, амортизація залишається єдиним діючим інструментом відображення процесу морального старіння нематеріальних активів. В той же час, потреба в гармонізації бухгалтерського і податкового обліку, ускладнюючи облікову роботу бухгалтерів, просто вимагає законодавчого врегулювання. Поряд з тим варто відмітити позитивний вплив міжнародних стандартів на особливості ведення бухгалтерського обліку в різних країнах світу, вчасності, на розвиток, вдосконалення та гармонізацію обліку нематеріальних активів, як провідного чиннику

конкурентоздатності та отримання надприбутків на сьогоднішній день.

Для визнання і первісної оцінки нематеріальних активів існують визначені правила залежно від того, чи були вони:

- 1) придбані окремо;
- 2) придбані в процесі об'єднання бізнесу;
- 3) придбані за рахунок державної субсидії (державних грантів);
- 4) отримані в обмін на інші активи;
- 5) створені власними силами.

Інформація про нематеріальні активи у фінансовій звітності дає її користувачам змогу приймати управлінські рішення стосовно майбутніх взаємовідносин із суб'єктами господарювання. А грантом достовірності такої інформації є аудитор. Внутрішній контроль (аудит) нематеріальних активів у сучасних умовах консалтингу та управління відіграє важливу роль у досягненні як стратегічних, так і оперативних цілей, які спрямовані на підвищення конкурентоспроможності та ефективного управління підприємством. Однак, незважаючи на велику кількість нормативних актів, саме методика обліку, а як наслідок, і аудиту нематеріальних активів в Україні не достатньо врегульована [5].

Дані щодо України можуть оцінюватися лише як приблизні, оскільки в них не впровадиться статистичний облік саме структури НМА. Проте можна зробити висновок, що в цих країнах переважають складники, які і відображаються в існуючій фінансовій звітності – результати НДР, патенти, ліцензії тощо – тобто складники інформаційних надбань підприємств.

Порівнюючи показники фінансової звітності українських та зарубіжних компаній, видно, наскільки незначною є частка нематеріальних активів у балансі. За кордоном даному об'єкту бухгалтерського обліку приділяється значно більше уваги. Причинами такої ситуації є несформований ринок нематеріальних активів, недосконала нормативно-законодавча база, неконкретизований порядок проведення внутрішнього аудиту операцій із нематеріальними активами тощо [1]. Залучення до комерційного обороту нематеріальних активів насамперед спрямоване на отримання економічного ефекту від їх використання. У зв'язку із цим особливого значення (зокрема, для промислових підприємств, з огляду на ключову роль активів даного виду в процесі виробництва конкурентоспроможної продукції) набуває внутрішній аудит операцій із нематеріальними активами.

Жорсткість умов конкурентної боротьби, як в межах країни, так і на міжнародній арені ставлять нематеріальні активи обов'язковою умовою

успішної діяльності та прибутковості підприємства [3]. Однак необхідно пам'ятати, що специфічність природи таких активів здатна впливати шляхом обмеження дії певних економічних законів.

Сьогодні не лише бухгалтеру, а й внутрішньому аудиторі слід ретельно розуміти сутність нематеріальних активів, їх особливості обліку, оскільки нез'ясування основних положень обліку нематеріальних активів призводить до помилок в їх визнанні, первісній оцінці, переоцінці, оцінці на дату балансу, нарахуванні амортизації, а головне – у відображенні інформації про нематеріальні активи у фінансовій звітності.

Отже, система внутрішнього аудиту на підприємстві за умови дотримання зазначених вимог щодо її організації та послідовності здійснення самого процесу перевірки нематеріальних активів є гарантією запобігання незаконним діям персоналу підприємства та забезпечить достовірність відтворення господарських операцій (процесів) у первинних бухгалтерських документах, облікових регістрах і формах звітності.

Література:

1. Адамик О. В. Інформаційна технологія автоматизованого вирішення задач обліку необоротних активів [Текст] / О. В. Адамик // Стан і перспективи розвитку обліково-інформаційної системи в Україні : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. [м. Тернопіль, 11 трав. 2016 р.] / редкол. : З. В. Гуцайлюк, В. А. Дерій, Г. П. Журавель [та ін.]. - Тернопіль : ТНЕУ, 2016. - С. 29-31.

2. Адамик О.В. Управлінські інформаційні системи в аналізі і аудиті: Навчальний посібник. – Тернопіль: ТАЙП, 2005.

3. Голяш І. Прогнозний аналіз ефективності функціонування підприємства / І. Голяш, С. Романів // Економічний аналіз : зб. наук. праць. – Тернопіль : Вид-во Тернопільського НЕУ. – 2011. – Вип. 9, ч. 1. – С. 95-97

4. Єрмак С. О. Нематеріальні активи як основа конкурентоспроможності сучасних підприємств / С. О. Єрмак, Ю. В. Запорожець // Торгівля і ринок України. - 2018. - № 1. - С. 87-92.

5. Мельник Л. Ю. Управління нематеріальними активами та ефективність їх використання на підприємствах АПК: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / Л. Ю. Мельник; Дніпропетр. держ. аграр. ун-т. – Д., 2008. – 20 с. – укр.

6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку (П(С)БО) 8

«Нематеріальні активи», затв. наказом Міністерства фінансів України від 09.12.2011 р. № 1591.

7. Романів С.Р. Використання методу гіпотетичних припущень у судово-економічній експертизі / С. Р. Романів, І. Д. Голяш // Матеріали науково-практичної конференції «Прогнозування та моделювання соціально-економічних процесів сьогодення». - Київ, 2017.- С.87-90.

8. Саченко С.І. Особливості облікової політики щодо оцінки необоротних активів./ С.І.Саченко, В.М. Панасюк, О.М. Черешнюк// Соціально - економічні та гуманітарні аспекти розвитку суспільства: зб.матер.Всеукр.наук.-практ.конф., м.Вінниця, 18 квітня 2018 року.: у 2-х т. - Т.1/ ред.кол.:ВННІЕ ТНЕУ.- Тернопіль: Крок, 2018. - 250 с. С.108-109

9. Саченко С.; Черешнюк О. Концепція обліку інноваційної діяльності // «Східна Європа: економіка, бізнес та управління», 2018. – Випуск 6(17). – С. 740-745

10.Стояненко І. В. Особливості управління нематеріальними активами підприємства // Молодий вчений, 2014. – № 7(10). – Ч. 2. – С. 82-85.

11.Черешнюк, О. Оцінка ефективності інноваційної діяльності промислових підприємств / Оксана Черешнюк // Економічний аналіз : зб. наук. праць. – Тернопіль, 2014. – № 3, т.15. – С. 218-224

12.Чуб Ю. В. Управління нематеріальними активами підприємств АПК: Автореферат дис. канд.екон.наук / 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності), Суми: Сумський НАУ, 2012. – 22 с.

13. Ясишена В. В. Економічний зміст та класифікація нематеріальних активів для цілей бухгалтерського обліку // [Електронний ресурс] // Ефективна економіка, 2013. – № 8 – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2227>